

*Η μετατροπή της ποινής
φυλάκισης σε χρήμα και
σε παροχή κοινωφελούς
εργασίας μετά τις
πρόσφατες τροποποιήσεις
του Ποινικού Κώδικα*

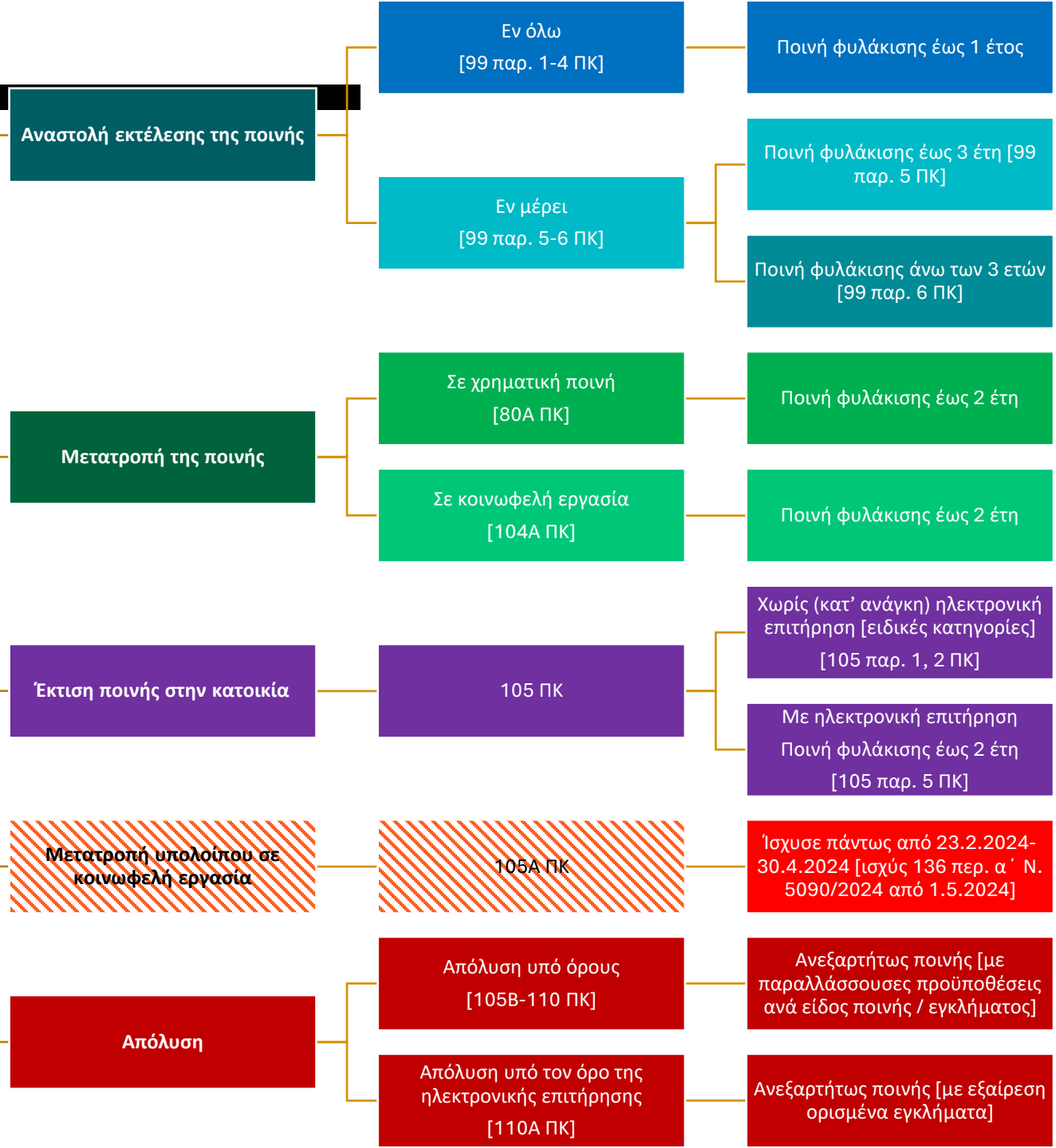
Ένωση Εισαγγελέων Ελλάδος

Μυτιλήνη, 28.6.2024

Γιάννης Ναζίρης

Θεσμοί

Μετατροπή ποινής φυλάκισης σε χρήμα [80Α ΠΚ] /
Μετατροπή ποινής φυλάκισης σε κοινωφελή εργασία [104Α ΠΚ]

Μετατροπή ποινής φυλάκισης σε χρήμα

- προϋποθέσεις εφαρμογής 80Α ΠΚ

Μετατροπή ποινής φυλάκισης σε κοινωφελή εργασία

- προϋποθέσεις εφαρμογής 104Α ΠΚ

Ειδικά ζητήματα

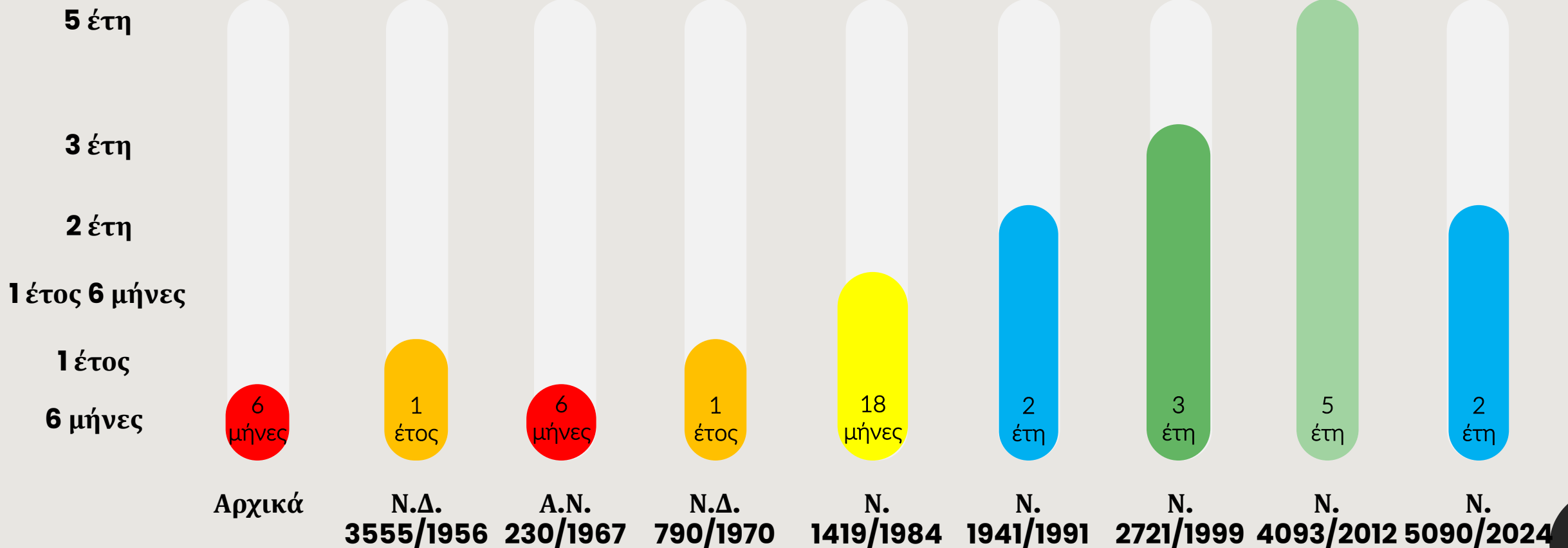
- απαγόρευση μετατροπής σε ειδικές περιπτώσεις κ.ά.

*Ratio
μετατροπής
περιοριστικής
της ελευθερίας
ποινής*

- Η μετατροπή μιας (χαμηλού ύψους) περιοριστικής της ελευθερίας ποινής υπηρετεί την ειδική πρόληψη, αποτρέποντας τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει ο εγκλεισμός του καταδικασθέντος (ιδίως του πρωτόπειρου) στη φυλακή.
- Από την άλλη, οφείλει κανείς να παραδεχθεί ότι ο θεσμός της μετατροπής, όπως εξελίχθηκε στην ελληνική έννομη τάξη για δεκαετίες (υπό τον προΐσχύσαντα Ποινικό Κώδικα) υπηρέτησε – κυρίως – τον σκοπό της αποσυμφόρησης των φυλακών, ενώ η μετατροπή σε χρήμα διαπνεόταν και από «εισπρακτική» λογική.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΟΙΝΗΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑ

ΑΝΩΤΑΤΟ ΟΡΙΟ ΜΕΤΑΤΡΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ

* Επιμέρους αλλαγές έλαβαν χώρα – και ενδιάμεσα – ως προς τους ειδικότερους όρους χορήγησης της μετατροπής

Επαναφορά της μετατροπής σε χρήμα με τον Ν. 5090/2024

Αιτίεθ [απλώς περιγραφική και όχι ιδιαίτερα διαφωτιστική]:

«Με την προτεινόμενη διάταξη παρέχεται η δυνατότητα στο δικαστήριο στις περιπτώσεις που επιβάλλει ποινές φυλάκισης μέχρι δύο (2) ετών, όταν δεν συντρέχουν προϋποθέσεις αναστολής της ποινής κατ' άρθρον 99 ΠΚ ή μετατροπής της σε κοινωφελή εργασία κατ' άρθρον, να τη μετατρέψει περαιτέρω σε χρηματική, υπολογίζοντας κάθε μέρα φυλάκισης σε ποσό από δέκα (10) μέχρι εκατό (100) ευρώ. Παράλληλα, προβλέπονται τα κριτήρια υπολογισμού του ύψους της μετατροπής και η δυνατότητα διευκόλυνσης του καταδικασθέντος, με τη χορήγηση προθεσμίας έως τρία (3) έτη για την εφάπαξ ή σε δόσεις καταβολή του ποσού της μετατροπής. Στις περιπτώσεις που ο καταδικασθείς αδυνατεί αποδεδειγμένα να καταβάλει το ποσό της μετατροπής, δύναται με αυτοτελή αίτηση να ζητήσει από το δικαστήριο διεύρυνση της προθεσμίας καταβολής ή τη μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας. Όταν συντρέχουν προϋποθέσεις καθορισμού συνολικής ποινής η μετατροπή της ή μη εξακολουθεί να τελεί υπό τους προβλεπόμενους όρους στις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 2 του ν. 1240/1982 (Α' 36). Τέλος, όταν γίνεται άμεση και εφάπαξ καταβολή του χρηματικού ποσού της μετατροπής δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις που προβλέπουν προσαυξήσεις του εν λόγω ποσού (παρ. 1 άρθρου 4 ν. 663/1977, Α' 215) προκειμένου να δοθεί κίνητρο εφάπαξ καταβολής στους καταδικασθέντες και να μην επιβαρύνεται με άσκοπη ποινική ύλη αλλά και πολυετή διαιώνιση της εκτέλεσης της ποινής (μέσα από το αζήμιο για τον καταδικασθέντα τρόπο εξαγοράς των άτοκων δόσεων), το ποινικό δικαστηριακό σύστημα».

- Εκ πρώτης όψεως, μοιάζει αντιφατική η επαναφορά της μετατροπής σε χρήμα σε ένα περιβάλλον εν γένει αυστηροποίησης. Από την άλλη, οφείλει κανείς να παρατηρήσει ότι οι ποινές που σήμερα μετατρέπονται μέχρι πρότινος αναστέλλονταν (εν όλω).

Άρθρο 80Α

Μετατροπή της ποινής φυλάκισης σε χρήμα

1. Κάθε ποινή φυλάκισης μέχρι δύο (2) ετών, αν το δικαστήριο κρίνει ότι δεν υπάγεται στις προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων 99 και 104 Α, μετατρέπεται σε χρηματική ποινή, υπολογίζοντας κάθε ημέρα σε ποσό από δέκα (10) έως εκατό (100) ευρώ, εκτός αν το δικαστήριο, με την απόφασή του, κρίνει ότι απαιτείται η πραγματική της έκτιση εν όλω ή εν μέρει, για να αποτραπεί ο δράστης από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Η παρ. 1 του άρθρου 80 για το ύψος της μετατροπής εφαρμόζεται αναλόγως.
2. Αν ο καταδικασθείς αδυνατεί να καταβάλει αμέσως το σύνολο της χρηματικής ποινής ή η καταβολή της συνεπάγεται την αδυναμία καταβολής της αποζημίωσης στο θύμα, το δικαστήριο καθορίζει, και αυτεπαγγέλτως, προθεσμία, όχι μεγαλύτερη από τρία (3) έτη, ώστε μέσα σε αυτήν να καταβάλει σε δόσεις ή εφάπαξ την ποινή του.
3. Αν η αδυναμία καταβολής της χρηματικής ποινής ή των δόσεων αυτής οφείλεται σε ουσιώδη αλλαγή των όρων της προσωπικής και οικονομικής κατάστασης του καταδικασθέντος μετά την επιβολή της ποινής, ο καταδικασθείς μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση: α) προθεσμία καταβολής της χρηματικής ποινής ή επέκταση αυτής, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει συνολικά τα πέντε (5) έτη, ή β) αντικατάσταση της χρηματικής ποινής από την προσφορά κοινωφελούς εργασίας, στο μέτρο που ορίζει το δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 104Α. Κάθε συγκεκριμένο αίτημα μπορεί να υποβληθεί μία (1) μόνο φορά.
4. Σε περίπτωση εφάπαξ καταβολής της χρηματικής ποινής που προέρχεται από μετατροπή ποινής φυλάκισης, χωρίς εφαρμογή των παρ. 2 και 3, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις που προβλέπουν προσαύξησή της.

Επιμέτρηση χρηματικής ποινής

Άρθρο 80

Επιμέτρηση και απότιση χρηματικής ποινής

1. Κατά την επιμέτρηση της χρηματικής ποινής, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του α) τη βαρύτητα της πράξης και την ενοχή του υπαιτίου γι' αυτήν, β) την προσωπική και οικονομική κατάσταση του υπαιτίου, λαμβάνοντας υπόψη ειδικότερα βα) τα καθαρά έσοδα που αποκτά από την εργασία του κατά μέσο όρο κάθε ημέρα, ββ) άλλα τυχόν εισοδήματα και εν γένει την περιουσία του, καθώς και βγ) τις οικογενειακές του υποχρεώσεις. Άλλες υποχρεώσεις του μπορούν επίσης να συνυπολογισθούν από το δικαστήριο.

2. [Καταργείται].

3. [Καταργείται].

4. [Καταργείται].

5. [Καταργείται].

6. Σε περίπτωση μη καταβολής της χρηματικής ποινής σύμφωνα με τα παραπάνω αυτή ή το μη καταβληθέν μέρος, βεβαιώνεται κατά το άρθρο 553 ΚΠΔ.

Όριο μετατρεψιμότητας

- Η μετατροπή της ποινής σε χρήμα περιορίζεται σε ποινές φυλάκισης έως 2 έτη [σε αντίθεση με τον προϊσχυΠΚ, στο πλαίσιο του οποίου η μετατροπή σε χρήμα προβλεπόταν - από το 2012 και μετά - ακόμη και για ποινές φυλάκισης έως 5 έτη.

*Πότε χωρεί
μετατροπή σε
χρήμα*

Μετατροπή

Επιβολή ποινής φυλάκισης όταν απειλείται ως μόνη κύρια ποινή

Επιβολή (μόνης) ποινής φυλάκισης όταν απειλείται διαζευκτικά με χρηματική ποινή*

Επιβολή (μόνης) φυλάκισης κατ' εφαρμογή του άρθρου 83 περ. ε' εδ. β' ΠΚ

Επιβολή φυλάκισης σωρευτικά με χρηματική ποινή

* Δεν υφίσταται η δυνατότητα σωρευτικής επιβολής σε αυτή την περίπτωση [αντιπρβλ. 80 παρ. 2 προΐσχΠΚ, που απέκλειε τη μετατροπή της φυλάκισης κατά μία άποψη]

*Αδικήματα για τα
οποία χωρεί
μετατροπή σε χρήμα*

Αδικήματα

Πλημμελήματα [εφόσον επιβληθεί ποινή φυλάκισης -2 έτη]

Κακουργήματα [εφόσον επιβληθεί ποινή φυλάκισης -2 έτη]

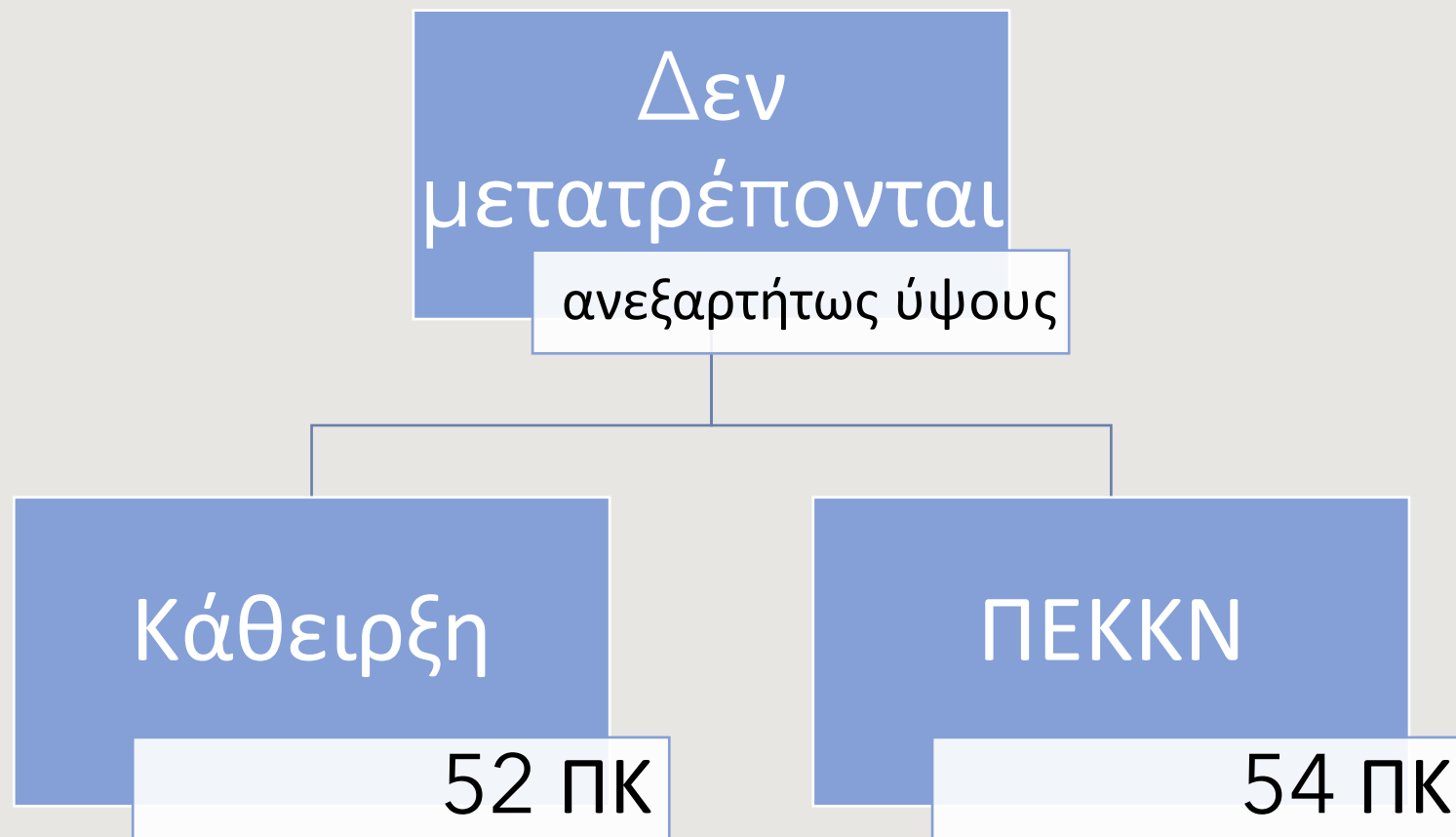
Άνευ λόγου μείωσης
ποινής [εφόσον το
κατώτατο όριο της
απειλούμενης ποινής δεν
υπερβαίνει τα 2 έτη
φυλάκιση]

Μετά από μείωση ποινής
κατ' άρθρο 83ε' εδ. α' ΠΚ
[δυνάμει όλα τα
πλημμελήματα]

Χρόνος τέλεσης από
1.5.2024 [μόνο σε
συνδυασμό με άρθρο 83δ'
ΠΚ]

Χρόνος τέλεσης πριν την
1.5.2024 [σε συνδυασμό
με άρθρο 83β'-γ'-δ' και
άρθρο 85 ΠΚ, όπως ίσχυαν
πριν τον Ν. 5090/2024]

Ποινές που δεν μετατρέπονται

Σε αντίθεση με το άρθρο 82 προΐσχΠΚ, το οποίο αναφερόταν σε «περιοριστική της ελευθερίας ποινή», το άρθρο 80Α νέου ΠΚ αναφέρεται αποκλειστικά σε ποινή φυλάκισης [βλ. παρ. 1]. Υπενθυμίζεται, πάντως, ότι και υπό τον προΐσχΠΚ, παρά την αναφορά σε «περιοριστική της ελευθερίας ποινή» έως 5 έτη, είχε κριθεί ότι δεν νοείται πάντως μετατροπή 5ετούς κάθειρξης.

Προϋποθέσεις χορήγησης

- Η ύπαρξη παλαιότερης καταδίκης για οποιοδήποτε αδίκημα δεν αποκλείει την κατ' άρθρο 80Α ΠΚ μετατροπή (ανεξάρτητα από το αν η παλαιότερα καταγνωσθείσα ποινή είχε μετατραπεί ή ανασταλεί).
- Πάντως η μετατροπή σε χρήμα χορηγείται κατ' αρχήν, εκτός εάν κριθεί ότι απαιτείται η πραγματική έκτιση της ποινής εν όλω ή εν μέρει, για να αποτραπεί ο δράστης από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων.

Σχέση μετατροπής με αναστολή

- Η πρόβλεψη σχετικά με τη μετατροπή της ποινής σε χρήμα εκκινεί με την προτίμηση του νομοθέτη στην αναστολή εκτέλεσης της ποινής και τη μετατροπή σε κοινωφελή εργασία [ηπιότερα μέτρα].
- Δίδεται, από την παρ. 1, η εντύπωση της επικουρικότητας της μετατροπής σε χρήμα έναντι της αναστολής εκτέλεσης της ποινής [99 ΠΚ] ή της μετατροπής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας [104Α ΠΚ].
- Η γενική αναφορά στο 99 ΠΚ δίδει όμως επίσης την εντύπωση (προφανώς αθέλητα) ότι η μετατροπή σε χρήμα είναι επικουρική και σε σχέση με την μέρει αναστολή, η οποία επίσης προβλέπεται εκεί. Τούτο, ωστόσο, ασφαλώς δεν ισχύει.

Άρθρο 2

N. 1240/1982

4. Σε περίπτωση επιμετρήσεως η συνεπιμετρήσεως ποινών στερητικών της ελευθερίας επιβληθεισών ή επιβαλλομένων δια μιας η περισσοτέρων αποφάσεων που έχουν μετατραπεί σε χρηματικές ποινές, ή τυχόν καθορισμένη συνολική ποινή και όταν υπερβαίνει το έτος ακόμη και αν υπάρχουν αμετάτρεπτες ποινές, μετατρέπεται σε χρηματική ποινή εφ' όσον η ποινή - βάση έχει μετατραπεί σε χρηματική ποινή. Η μετατροπή της συνολικής ποινής γίνεται σύμφωνα με τους όρους της ποινής - βάσης.

Επί συνολικής ποινής

- Επί συνολικής ποινής, πάντως, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι κριτήριο μετατρεψιμότητας αποτελεί η ποινή-βάση [καθώς η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4 Ν. 1240/1982 δεν πρέπει να θεωρείται καταργηθείσα].
- Συνακόλουθα, είναι δυνατό να μετατραπεί ακόμη και συνολική ποινή δέκα ετών [βλ. άρθρο 94 παρ. 1 ΠΚ], αρκεί η ποινή-βάση να μην υπερβαίνει τα 2 έτη.
- Τούτο βέβαια προξενεί ζητήματα ισότητας, καθώς ο μεν καταδικασθείς για περισσότερα (συρρέοντα) πλημμελήματα σε φυλάκιση 10 ετών (με ποινή-βάση 2 έτη) δικαιούται μετατροπή, ενώ εκείνος που καταδικάζεται (για ένα πλημμέλημα) σε ποινή φυλάκισης που υπερβαίνει έστω κατ' ελάχιστον τα 2 έτη δεν δικαιούται μετατροπή.
- Εφόσον η ποινή-βάση είναι αμετάτρεπτη, δεν μετατρέπεται ούτε η συνολική ποινή [βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1605/2002].
- Αντίθετα, εφόσον η ποινή-βάση είναι μετατρέψιμη, μετατρέπεται η συνολική ποινή, έστω κι αν σε αυτή περιλαμβάνεται προσαύξηση από συντρέχουσα ποινή που ήταν αμετάτρεπτη καθεαυτή.

Ποσό μετατροπής

- Κάθε ημέρα φυλάκισης υπολογίζεται σε ποσό από 10 € έως 100 €. Δεν προβλέπεται μείωση του κατώτατου ορίου [κάτι που προβλεπόταν πριν το 2010].
- Ισχύουν τα κριτήρια επιμέτρησης του άρθρου 80 παρ. 1 ΠΚ, εισάγοντας μια, τρόπον τινά, «διπλή» επιμέτρηση [η καταβολή μπορεί να γίνει σε δόσεις σε βάθος τριετίας, ενώ σε περίπτωση επιγενόμενης αδυναμίας καταβολής βλ. παρ. 3].
- Στο παραπάνω ποσό προστίθενται οι γνωστές προσαυξήσεις, εκτός αν το ποσό καταβληθεί εφάπαξ, βάσει της παρ. 4 του άρθρου 80Α ΠΚ [πρώτη φορά τέτοια διάταξη τίθεται στον Ποινικό Κώδικα].
- Όσο δεν καταβάλλεται το ποσό, η ποινή εκτελείται. Είναι πάντως δυνατή η πληρωμή του ποσού που αντιστοιχεί στο μη εκτιθέν μέρος από καταδικασθέντα που δεν κατέβαλε το ποσό εξ υπαρχής.

Διαδικασία

- Η μετατροπή λαμβάνει χώρα (κατ' αρχήν) με διάταξη που περιλαμβάνεται στην απόφαση με την οποία καταγνώσθηκε η ποινή, χωρίς να απαιτείται αίτηση του κατηγορουμένου, ο οποίος μπορεί να είναι και απών. Δεδομένης της διατύπωσης της διάταξης, εφόσον δεν χορηγηθεί μετατροπή χωρίς ειδική αιτιολογία, η απόφαση είναι αναιρετέα για έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας.
- Δεν προβλέπεται ρητά η δυνατότητα μετατροπής σε χρήμα κατόπιν μεταγενέστερης αίτησης του καταδικασθέντος [αντιπρβλ. άρθρο 82 παρ. 12 προΐσχΠΚ (άλλο το ζήτημα ότι η «αυτοτελής» εκείνη απόφαση περί μετατροπής δεν υπέκειτο αυτοτελώς σε αναίρεση)]. Πριν τον Ν. 2479/1997, ο οποίος είχε επιλύσει το ζήτημα υπό τον προΐσχΠΚ, υποστηριζόταν η σχετική δυνατότητα είτε εν γένει [π.χ. ΠλημΚατ 61/1990] είτε – έστω – κατόπιν άρσης της αναστολής που είχε χορηγηθεί με την πρώτη απόφαση και κώλυε τη μετατροπή [ΠλημΗλ 743/1986]. Είχε επικρατήσει, όμως, η θέση ότι τέτοια δυνατότητα δεν υφίστατο, καθώς εξαντλήθηκε η εξουσία του δικαστηρίου [ΟΛΑΠ 4/1994].
- Επισημαίνεται, πάντως, ότι στο άρθρο 80Α ΠΚ δεν αναφέρεται ότι το δικαστήριο αποφαινεται για τη μετατροπή «συγχρόνως» με την κατάγνωση της ποινής.

Απαγόρευση μετατροπής

- Ρητά προβλέπεται απαγόρευση μετατροπής της ποινής επί καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα: 187 παρ. 6 ΠΚ (παραμένει παρά τις αντιδράσεις), 182 παρ. 2 ΠΚ, 265 παρ. 6 ΠΚ.
- Δεν επανέρχεται η ρύθμιση του άρθρου 82 παρ. 10 προΐσχΠΚ σε σχέση με απαγόρευση μετατροπής για κακούργημα εμπορίας ναρκωτικών [ενόψει, βέβαια, των πλαισίων του άρθρου 83 ΠΚ, όπως ισχύουν από 1.5.2024, και της τροποποίησης του άρθρου 85 ΠΚ, δεν θα επιβάλλεται στην πράξη ποινή φυλάκισης έως δύο έτη για κακούργημα (βλ. όμως παρακάτω, σε σχέση με διακίνηση ναρκωτικών με χρόνο τέλεσης που προηγείται των τροποποιήσεων)].
- Δεν επανέρχονται ρητές διατάξεις περί απαγόρευσης μετατροπής σε ειδικούς ποινικούς νόμους που περιλάμβαναν τέτοια απαγόρευση παλαιότερα [βλ. όμως άρθρο 137 παρ. 6 Ν. 5090/2024, αμέσως παρακάτω].

Μετατροπή σε χρήμα

Άρθρο 137 Ν. 5090/2024

6. Όπου σε διατάξεις ειδικών νόμων γίνεται αναφορά σε απαγόρευση μετατροπής της ποινής σε κοινωφελή εργασία νοείται απαγόρευση μετατροπής και σε χρηματική ποινή.

Σημ.: Η εν λόγω διάταξη τυγχάνει εφαρμογής, π.χ., στο πλαίσιο του Ν. 2725/1999 [βλ. άρθρο 41ΣΤ παρ. 6 Ν. 2725/1999, όπως ισχύει μετά την πλέον πρόσφατη τροποποίηση με το άρθρο 4 παρ. 6 Ν. 4908/2022], χωρίς πάντως να επιδρά σε ειδικούς νόμους που δεν προβλέπουν απαγόρευση μετατροπής της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας.

Φύση μετατραπείσας ποινήs

- Δεν περιλαμβάνεται ρητή πρόβλεψη αντίστοιχη με εκείνη του άρθρου 82 παρ. 9 προίσχΠΚ, η οποία προέβλεπε ότι:
«Η περιοριστική της ελευθερίας ποινή, που μετατράπηκε σε χρηματική ή πρόστιμο ή σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, διατηρεί το χαρακτήρα της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής και μετά τη μερική ή ολική απότιση της ποινής στην οποία έχει μετατραπεί».
- Το ζήτημα δεν ρυθμιζόταν πριν το 1956, οπότε είχε υποστηριχθεί, από τη μια, η θέση ότι μετά τη μετατροπή κύρια ποινή ήταν η χρηματική (και απλώς μπορούσε ο καταδικασθείς να εξαναγκαστεί στην εκτέλεσή της με στέρηση της ελευθερίας) και, από την άλλη, η άποψη ότι η μετατραπείσα ποινή δεν απέβαλλε τον χαρακτήρα της στερητικής της ελευθερίας ποινής.
- Ορθότερο και σήμερα να γίνει δεκτή η άποψη ότι η μετατροπή δεν μεταβάλλει τον χαρακτήρα της ποινής, αλλά απλώς τον τρόπο έκτισής της [με επιπτώσεις, μ.ά., στο άρθρο 99 παρ. 1 ΠΚ (ποινή άνω του 1 έτους φυλάκιση, έστω κι αν έχει μετατραπεί, θα αποκλείει μελλοντικά την εν όλω αναστολή)].

Αρκεί οριστική απόφαση

- Δεν επανήλθε ρητή πρόβλεψη αντίστοιχη με εκείνη του άρθρου 82 παρ. 11 προΐσχυΠΚ, σύμφωνα με την οποία:

«Η εφαρμογή του άρθρου αυτού δεν προϋποθέτει αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση».

- Τούτο όμως θα πρέπει να θεωρείται, σε κάθε περίπτωση, αυτονόητο.

Σύγκριση παλαιού 82 ΠΚ με νέο 80Α ΠΚ

[Η παλαιά διάταξη εμφανίζεται γενικά ευμενέστερη σε μια ευθεία αντιπαραβολή. Ωστόσο για πράξεις με χρόνο τέλεσης πριν την 1.7.2019, οπότε και η σύγκριση έχει νόημα, θα εφαρμόζεται πιθανόν η αναστολή εν όλω]

82 προϊσχΠΚ

Μετατροπή ποινής φυλάκισης -5 έτη

Ευνοϊκότερες προϋποθέσεις μετατροπής [π.χ. αυτοδίκαιη μετατροπή για ποινές φυλάκισης - 1 έτος]

80Α ΠΚ

Μετατροπή ποινής φυλάκισης -2 έτη

Ποτέ αυτοδίκαιη μετατροπή

Αδυναμία καταβολής

Μετατροπή σε χρήμα

80Α ΠΚ

Αδυναμία άμεσης καταβολής
[80Α παρ. 2 ΠΚ]

Προθεσμία 3 ετών για καταβολή εφάπαξ ή σε δόσεις

Ουσιώδης αλλαγή όρων προσωπικής / οικονομικής κατάστασης μετά την επιβολή της ποινής
[80Α παρ. 3 ΠΚ]

Προθεσμία / επέκταση προθεσμίας
[έως 5 έτη κατ' ανώτατο όριο]

Αντικατάσταση με κοινωφελή εργασία κατά το 104Α ΠΚ

Άρθρο 46 Ν. 5108/2024
Σε ισχύ: από 2.5.2024

Άρθρο 551 ΚΠΔ

Εκτέλεση περισσότερων αποφάσεων για διαφορετικά εγκλήματα

[...]

2. Αν στις καταδίκες που απαγγέλθηκαν η κατά την επόμενη παράγραφο ποινή βάσης επιβλήθηκε από το Τριμελές ή Μονομελές Πλημμελειοδικείο, αρμόδιο για να καθορίσει τη συνολική ποινή που πρέπει να εκτιθεί είναι το Μονομελές Πλημμελειοδικείο. Αν οι καταδίκες απαγγέλθηκαν από το Μονομελές ή Τριμελές Δικαστήριο Ανηλίκων ή και από το Μονομελές ή Τριμελές Πλημμελειοδικείο, αρμόδιο είναι το Μονομελές Δικαστήριο Ανηλίκων. Σε κάθε άλλη περίπτωση αρμόδιο είναι το Μονομελές Εφετείο. Το ανωτέρω κατά περίπτωση αρμόδιο Δικαστήριο για τον καθορισμό της συνολικής ποινής έχει και τη δικαιοδοσία ~~των παρ. 4 και 5 του άρθρου 80 ΠΚ~~ **των παρ. 2 και 3 του άρθρου 80Α του Ποινικού Κώδικα.**

Τροποποιείται η παρ. 2 του άρθρου 551 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019, Α' 96), περί της εκτέλεσης περισσότερων αποφάσεων για διαφορετικά εγκλήματα, προς εναρμόνιση με τα άρθρα 80 και 80Α του Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019, Α' 95), όπως αυτά τροποποιήθηκαν με τα άρθρα 11 και 12 του ν. 5090/2024 (Α' 30).

Δεν είχε γίνει αρχικά ενημέρωση του 551 παρ. 1 εδ. τελ. ΚΠΔ, που εξακολουθούσε να παραπέμπει στις (καταργηθείσες) παρ. 4, 5 του άρθρου 80 ΠΚ [και όχι στο νέο άρθρο 80Α ΠΚ].

Κατάργηση αναστολής ισχύος διατάξεων Ποινικού Κώδικα σε σχέση με παροχή κοινωφελούς εργασίας [άρθρο 136γ' Ν. 5090/2024]

~~Άρθρο 98 Ν. 4623/2019~~

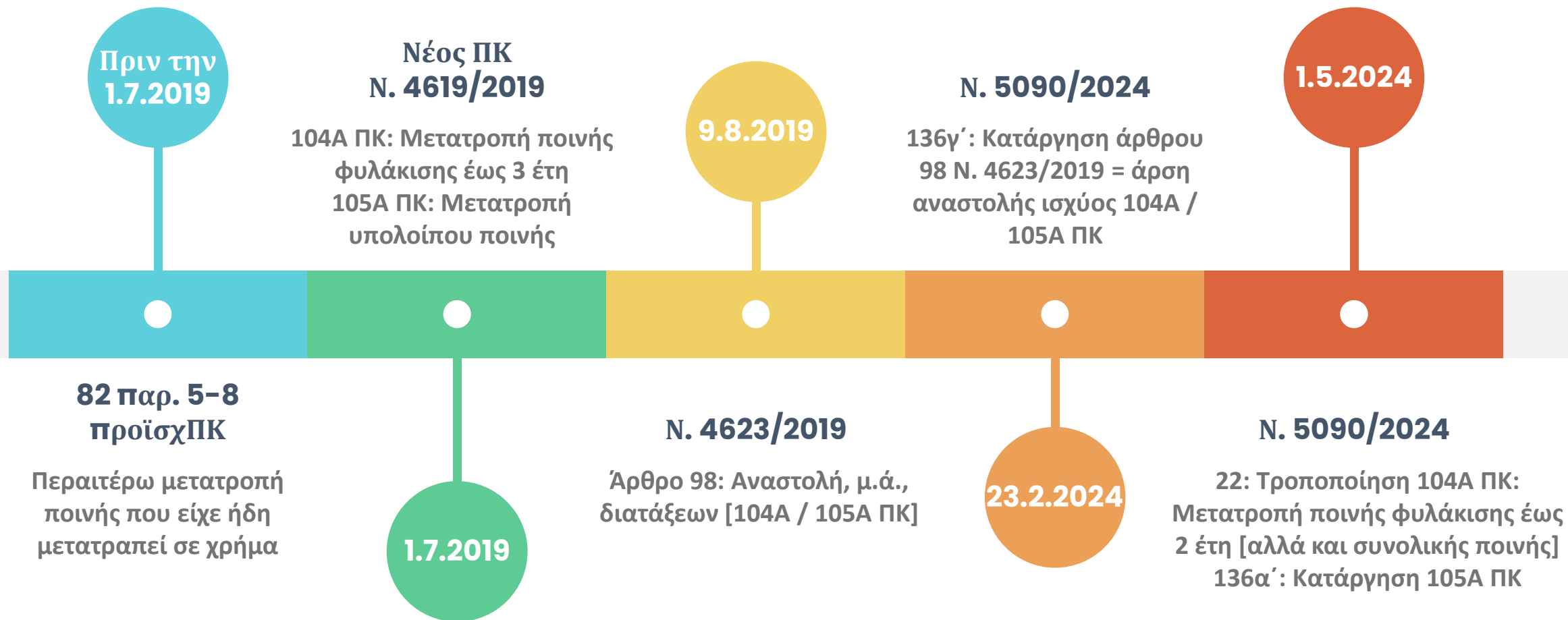
~~Παροχή κοινωφελούς εργασίας~~

~~1. Αναστέλλεται η ισχύς των διατάξεων του Ποινικού Κώδικα, ο οποίος κυρώθηκε με τον ν. 4619/11.6.2019 (Α' 95), κατά το μέρος που προβλέπουν την παροχή κοινωφελούς εργασίας είτε ως κύρια ποινή είτε ως μετατροπή στερητικής της ελευθερίας ποινής ή χρηματικής ποινής:~~

~~2. Πλημμελήματα, που προβλέπονται σε διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, ο οποίος κυρώθηκε με τον ν. 4619/11.6.2019 (Α' 95), και απειλούνται με μοναδική ποινή την παροχή κοινωφελούς εργασίας, τιμωρούνται με χρηματική ποινή:~~

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΣΕ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ

Σε ισχύ (υπό τη σημερινή του μορφή): από 23.2.2024

Σε ισχύ: από 1.5.2024

Άρθρο 104Α

Μετατροπή της φυλάκισης σε κοινωφελή εργασία

1. Όταν επιβάλλεται φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα ~~τρία (3)~~ **δύο (2) έτη** και δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 99, η ποινή μετατρέπεται σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (άρθρο 81), εκτός αν το δικαστήριο κρίνει, με ειδική αιτιολογία, ότι αυτή δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τον δράστη από την τέλεση άλλων εγκλημάτων. Κάθε ημέρα φυλάκισης δεν μπορεί να αντιστοιχεί σε περισσότερες από δύο (2) ώρες κοινωφελούς εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, η διάρκεια της κοινωφελούς εργασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τις ~~χίλιες πεντακόσιες ώρες (1.500)~~ **χίλιες διακόσιες ώρες (1.200)** και σε περίπτωση που έχει καθοριστεί συνολική ποινή, τις ~~τρεις χιλιάδες εξακόσιες ώρες (3.600)~~, ούτε να έχει διάρκεια μεγαλύτερη των τριών (3) ετών.
2. Η μετατροπή δεν είναι εφικτή αν ο καταδικασθείς δεν συναινεί ή δεν είναι παρών. Αν ο καταδικασθείς δεν ήταν παρών, μπορεί να ζητήσει τη μετατροπή της ποινής του σε παροχή κοινωφελούς εργασίας με αυτοτελή αίτησή του.
3. Αν επήλθε ουσιώδης αλλαγή των όρων της παρ. 1, ο καταδικασθείς μπορεί να ζητήσει νέο υπολογισμό της παρεχόμενης κοινωφελούς εργασίας με αυτοτελή αίτησή του.
4. Η παρ. 3 του άρθρου 81 ισχύει και στην περίπτωση αυτή. Αν η εργασία παρέχεται από εκείνον που καταδικάστηκε ελλιπώς ή πλημμελώς με δική του υπαιτιότητα, ο εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής, αφού λάβει υπόψη τη συχνότητα και σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεων από τον καταδικασθέντα, τον βαθμό της υπαιτιότητάς του και το τμήμα της ποινής που εκτίθηκε, μπορεί: α) να προβεί σε προειδοποίηση εκείνου που καταδικάστηκε, β) **να παρατείνει την προθεσμία για την εκτέλεση της εργασίας μέχρι ένα (1) επιπλέον έτος**, γ) να εισαγάγει την υπόθεση στο δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής με αναλογική εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 99, το οποίο μπορεί να διατάξει την έκτιση της στερητικής της ελευθερίας ποινής που είχε επιβληθεί πριν από τη μετατροπή αφού αφαιρέσει την εκτιθείσα ποινή και τον χρόνο παροχής κοινωφελούς εργασίας υπολογίζοντας αυτόν σύμφωνα με την παρ. 1. ~~Ο καταδικασθείς κλητεύεται υποχρεωτικά στη συνεδρίαση τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες πριν και μπορεί να παραστεί αυτοπροσώπως ή με συνήγορο.~~

Επιμέτρηση

Άρθρο 81

Επιμέτρηση της ποινής της παροχής κοινωφελούς εργασίας

1. Κατά την επιμέτρηση της ποινής της παροχής κοινωφελούς εργασίας λαμβάνονται υπόψη και η ηλικία, η κατάσταση της υγείας του υπαιτίου, καθώς και οι επαγγελματικές και οικογενειακές του υποχρεώσεις.
2. Στην απόφαση ορίζεται η μέγιστη διάρκεια παροχής της κοινωφελούς εργασίας, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους είκοσι τέσσερις (24) μήνες.
- 3. Η κοινωφελής εργασία πραγματοποιείται προς όφελος του κοινού σε δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή μη κερδοσκοπικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών. Μπορεί επίσης να αφορά και σε παροχή υπηρεσιών προς τον παθόντα, αν υπάρχει η σύμφωνη γνώμη του. Με την ίδια απόφαση ορίζονται επίσης η οργάνωση της παροχής κοινωφελούς εργασίας, η διαδικασία επιλογής, ανάθεσης και επίβλεψης της σχετικής εργασίας και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.**
4. Στην απόφαση καθορίζεται και η χρηματική ποινή που θα πρέπει να αποτίσει ο καταδικασθείς, αν δεν παρέχει με συνέπεια την κοινωφελή εργασία. Τέσσερις (4) ώρες κοινωφελούς εργασίας αντιστοιχούν με εκατό (100) ευρώ χρηματικής ποινής.
5. Αν η εργασία παρέχεται από εκείνον που καταδικάστηκε ελλιπώς ή πλημμελώς με δική του υπαιτιότητα, ο εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής, αφού λάβει υπόψη τη συχνότητα και σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεων από τον καταδικασθέντα, καθώς και τον βαθμό της υπαιτιότητάς του, μπορεί, αφού προβεί σε έγγραφη προειδοποίηση εκείνου που καταδικάστηκε: α) να παρατείνει την προθεσμία για την εκτέλεση της εργασίας μέχρι ένα (1) επιπλέον έτος, β) να επιτρέψει την εκτέλεση της χρηματικής ποινής που είχε καθοριστεί σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, αφού αφαιρέσει το ποσό που αναλογεί στην ήδη εκτιθείσα ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας, καθορίζοντας για κάθε τέσσερις (4) ώρες εργασίας εκατό (100) ευρώ χρηματικής ποινής.

Όριο μετατρεψιμότητας

- Η μετατροπή της ποινής σε κοινωφελή εργασία περιορίζεται, από 1.5.2024, σε ποινές φυλάκισης έως 2 έτη, ανεξαρτήτως εγκλήματος [σε αντίθεση με το αρχικά - και έως 30.4.2024 - ισχύον 104Α ΠΚ, που εφαρμόζεται για ποινές φυλάκισης έως τρία έτη].
- Επισημαίνεται, πάντως, ότι με την κατάργηση του άρθρου 98 Ν. 4623/2019 δυνάμει του άρθρου 136 στ. γ' Ν. 5090/2024 [σε ισχύ από 23.2.2024 δυνάμει του άρθρου 138 παρ. 3 Ν. 5090/2024], επανήλθε σε ισχύ η πρόβλεψη του άρθρου 104Α ΠΚ υπό την αρχική της εκδοχή [που εφαρμοζόταν δηλαδή για φυλάκιση έως 3 έτη], η οποία θα εφαρμόζεται για πράξεις με χρόνο τέλεσης μέχρι την 30.4.2024.

Προϋποθέσεις χορήγησης

- Η ύπαρξη παλαιότερης καταδίκης για οποιοδήποτε αδίκημα δεν αποκλείει την κατ' άρθρο 104Α ΠΚ μετατροπή (ανεξάρτητα από το αν η παλαιότερα καταγνωσθείσα ποινή είχε μετατραπεί ή ανασταλεί).
- Πάντως η μετατροπή σε παροχή κοινωφελούς εργασίας χορηγείται κατ' αρχήν (εφόσον βέβαια το ζητεί ο καταδικασθείς), εκτός εάν κριθεί, με ειδική αιτιολογία, ότι η μετατροπή δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τον δράστη από την τέλεση άλλων εγκλημάτων

*Σχέση μετατροπής
σε κοινωφελή
εργασία με
αναστολή*

- Η πρόβλεψη σχετικά με τη μετατροπή της ποινής σε κοινωφελή εργασία εκκινεί με την προτίμηση του νομοθέτη στην αναστολή εκτέλεσης της ποινής [ηπιότερο μέτρο].
- Δίδεται, από την παρ. 1, η σαφής εντύπωση της επικουρικότητας της μετατροπής σε κοινωφελή εργασία έναντι της αναστολής εκτέλεσης της ποινής [99 ΠΚ], όχι όμως και της μετατροπής σε χρήμα [80Α ΠΚ]. Βλ. πάντως 80Α παρ. 3β' ΠΚ, που προβλέπει την αντικατάσταση της χρηματικής ποινής (επί αδυναμίας καταβολής) από την παροχή κοινωφελούς εργασίας [επάνοδος σε ηπιότερο μέτρο].

Επί συνολικής ποινής

- Επί συνολικής ποινής, πάντως, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι χωρεί μετατροπή σε κοινωφελή εργασία, κάτι που συνάγεται εμμέσως πλην σαφώς από το εμπλουτισμένο εδάφιο β' της παρ. 1 του άρθρου 104Α ΠΚ. Απομένει κενό, βέβαια, ως προς το κριτήριο μετατρεψιμότητας, που δεν φαίνεται να μπορεί να είναι η ποινή-βάση.
- Συνακόλουθα, είναι δυνατό να μετατραπεί ακόμη και συνολική ποινή δέκα ετών [βλ. άρθρο 94 παρ. 1 ΠΚ], αρκεί η ποινή-βάση να μην υπερβαίνει τα 2 έτη.
- Τούτο βέβαια γεννά τα ζητήματα ισότητας που σχολιάστηκαν και παραπάνω.

Καθορισμός ωρών

- Κάθε ημέρα φυλάκισης δεν μπορεί να αντιστοιχεί σε περισσότερες από δύο (2) ώρες κοινωφελούς εργασίας.
- Σε κάθε περίπτωση, η διάρκεια της κοινωφελούς εργασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τις χίλιες διακόσιες (1.200) ώρες και, σε περίπτωση που έχει καθοριστεί συνολική ποινή, τις τρεις χιλιάδες εξακόσιες ώρες (3.600), ούτε να έχει διάρκεια μεγαλύτερη των τριών (3) ετών. Έτσι, διαφορετική θα είναι η αντιστοιχία κάθε ημέρας φυλάκισης σε ώρες κοινωφελούς εργασίας για μια ποινή φυλάκισης 2 ετών και εντελώς διαφορετική για μια ποινή φυλάκισης 10 ετών.

Διαδικασία

- Η μετατροπή σε κοινωφελή εργασία δεν είναι εφικτή αν ο καταδικασθείς δεν συναινεί ή δεν είναι παρών. Προβλέπεται όμως ρητά ότι, αν ο καταδικασθείς δεν ήταν παρών, μπορεί να ζητήσει τη μετατροπή της ποινής του σε παροχή κοινωφελούς εργασίας με αυτοτελή (μεταγενέστερη) αίτησή του [104Α παρ. 2 ΠΚ].

Απαγόρευση αναστολής / μετατροπής της Ποινής επί εγκληματικής οργάνωσης / συμμορίας

Σε ισχύ: από 23.2.2024

Άρθρο 187

Εγκληματική οργάνωση

[...]

6. Στις περιπτώσεις καταδίκης για αξιόποινες πράξεις του Παρόντος άρθρου, καθώς και για τα συναφή αδικήματα που συνεκδικάστηκαν με την ίδια απόφαση, η ποινή δεν αναστέλλεται ούτε μετατρέπεται με κανέναν τρόπο, τυχόν ασκηθείσα έφεση δεν έχει αναστέλλουσα ισχύ, εκτός αν το δικαστήριο, σε περίπτωση καταδίκης για το πλημμέλημα της παρ. 3 και τα συναφή πλημμελήματα ή κακουργήματα τα οποία επισύρουν πρόσκαιρες στερητικές της ελευθερίας ποινές, κρίνει με ειδική αιτιολογία ότι πρέπει να χορηγηθεί η ανασταλτική δύναμη της έφεσης. Στην τελευταία περίπτωση επιβάλλονται υποχρεωτικά οι κατάλληλοι περιοριστικοί όροι.

- Παραμένει η απαγόρευση αναστολής, μετατροπής, ανασταλτικού αποτελέσματος επί καταδίκης για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση [και για συναφή αδικήματα].
- Παραμένει η απαγόρευση αναστολής, μετατροπής επί καταδίκης για συμμορία [και για συναφή αδικήματα].
- Επιτρέπεται η χορήγηση ανασταλτικού αποτελέσματος στην έφεση εναντίον καταδικαστικής απόφασης για συμμορία [με ειδική αιτιολογία και υποχρεωτική επιβολή περιοριστικών όρων].

Απαγόρευση αναστολής / μετατροπής της ποινής επί εμπρησμού δασών

6. Στις περιπτώσεις καταδίκης για αξιόποινες πράξεις του παρόντος, η ποινή δεν αναστέλλεται ούτε μετατρέπεται με κανέναν τρόπο, και η έφεση που ασκείται δεν έχει αναστέλλουσα ισχύ, εκτός αν, στην περίπτωση της παρ. 2, του πρώτου εδαφίου της παρ. 3 και της παρ. 5, το δικαστήριο με ειδική αιτιολογία κρίνει εξαιρετικώς υπέρ της μετατροπής της ποινής.

- Απαγόρευση αναστολής, μετατροπής, ανασταλτικού αποτελέσματος έφεσης.
- Εξαίρεση ειδικά ως προς την παρ. 2 [εμπρησμός από αμέλεια] την παρ. 3 εδ. α' [μόνο η βασική μορφή] και την παρ. 5 [σε όλες τις μορφές, βάσει της διατύπωσης], όπου επιτρέπεται μόνο η μετατροπή [είτε σε κοινωφελή εργασία είτε σε χρήμα] με ειδική αιτιολογία. Αντιπρβλ. πάντως 187 παρ. 6 ΠΚ [όπου επιτρέπεται μόνο το ανασταλτικό αποτέλεσμα].

Παραβίαση περιορισμών διαμονής

Επιαναφορά άρθρου 182 παρ. 1, 2 προΐσχυΠΚ

Άρθρο 182

Παραβίαση περιορισμών διαμονής

1. Με φυλάκιση έως τριών (3) ετών τιμωρείται όποιος παραβιάζει τους περιορισμούς που του έχουν επιβληθεί νόμιμα στην ελευθερία της διαμονής και τις σχετικές υποχρεώσεις του.

2. Αλλοδαπός ο οποίος απελάθηκε σε εκτέλεση απόφασης δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 72, αν παραβιάσει την απαγόρευση επιστροφής του στη χώρα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών, η οποία εκτελείται αμέσως, δεν αναστέλλεται, ούτε μετατρέπεται σε καμία περίπτωση, τυχόν δε ασκηθείσα έφεση δεν έχει αναστέλλουσα δύναμη.

Μεταφορά / διεύρυνση από 169Α παρ. 2 ΠΚ [το οποίο αναφέρεται (μέχρι 30.4.2024) μόνο σε παραβίαση περιοριστικών όρων σχετικά με την ελευθερία κίνησης και διαμονής που έχουν επιβληθεί με δικαστική απόφαση ή βούλευμα, μετά τη συμπλήρωση του εκάστοτε ανώτατου ορίου διάρκειας της προσωρινής κράτησης]

- Ιδιαίτερο έγκλημα, τελούμενο μόνο από αλλοδαπό που απελάθηκε βάσει του 72 ΠΚ [με θέση σε ισχύ από 1.7.2024].
- Απαγόρευση αναστολής, μετατροπής, ανασταλτικού αποτελέσματος έφεσης.
- Ζήτημα συρροής [άρθρο 82 παρ. 4 Ν. 3386/2005]

Αθλητικός νόμος [N. 2725/1999]

Άρθρο 41ΣΤ

6. Στις περιπτώσεις των αξιόποινων πράξεων του παρόντος άρθρου απαγορεύεται η οποιαδήποτε μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, καθώς και η αναστολή εκτέλεσης αυτής σύμφωνα με τα άρθρα 99 επ. Π.Κ.

Σημ.: Η παραπάνω απαγόρευση καταλαμβάνει ρητά τη μετατροπή σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, αλλά εκτείνεται νομοθετικά και σε απαγόρευση μετατροπής σε χρήμα, όπως ήδη ειπώθηκε [βλ. άρθρο 137 παρ. 6 Ν. 5090/2024].

Υπουργική απόφαση [56169/2022]

Η κοινωφελής εργασία παρέχεται από τον καταδικασθέντα χωρίς αμοιβή. Εξυπηρετεί κοινωνικούς, πολιτιστικούς και επιστημονικούς σκοπούς, πραγματοποιείται δε προς όφελος της κοινότητας που υπέστη την εγκληματική προσβολή. Η επιλογή της παροχής Κοινωφελούς Εργασίας καθώς και η διάρκειά της (αριθμός ωρών παροχής της) διέπονται από την αρχή της αναλογικότητας (παρ. 1 του άρθρου 25 Συντάγματος). Στην απόφαση ορίζεται η μέγιστη διάρκεια παροχής της Κοινωφελούς Εργασίας που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους είκοσι τέσσερις (24) μήνες (παρ. 2 του άρθρου 81 Π.Κ.). Επιπλέον, καθορίζεται και η χρηματική ποινή που θα πρέπει να αποτίσει ο καταδικασθείς, αν δεν παρέχει με συνέπεια την Κοινωφελή Εργασία. Τέσσερις (4) ώρες Κοινωφελούς Εργασίας αντιστοιχούν προς μια ημερήσια μονάδα χρηματικής ποινής (παρ. 4 του άρθρου 81 ΠΚ). Κατά την επιμέτρηση της ποινής της παροχής Κοινωφελούς Εργασίας λαμβάνονται υπόψη και η ηλικία, η κατάσταση της υγείας του υπαιτίου, καθώς και οι επαγγελματικές και κοινωνικές του υποχρεώσεις (παρ. 1 του άρθρου 81 ΠΚ). Σε κάθε περίπτωση η διάρκεια της Κοινωφελούς Εργασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τις χίλιες πεντακόσιες ώρες, ούτε να έχει διάρκεια μεγαλύτερη των τριών ετών (παρ. 1 του άρθρου 104Α Π.Κ.).

Με την παρούσα κοινή υπουργική απόφαση ορίζονται οι Φορείς - Δημόσιες Υπηρεσίες, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή Μη Κερδοσκοπικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου- στους οποίους παρέχεται Κοινωφελής Εργασία. Με την ίδια απόφαση ορίζονται επίσης η οργάνωση της παροχής Κοινωφελούς Εργασίας, η διαδικασία επιλογής, ανάθεσης και επίβλεψης της σχετικής εργασίας και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

Διάταξη εν μέρει αυστηρότερη και εν μέρει επιεικέστερη

104Α ΠΚ

[μεταξύ 23.2.2024 και 30.4.2024]

Ποινή φυλάκισης έως τρία έτη

- Για ένα ή περισσότερα αδικήματα [διάρκεια: έως 1.500 ώρες και πάντως 3 έτη]

Μη εφαρμογή για (συνολική) ποινή >3 ετών

- Ανεξάρτητα από το ύψος της ποινής-βάσης

104Α ΠΚ

[από 1.5.2024]

Ποινή φυλάκισης έως δύο έτη

- Διάρκεια: έως 1.200 ώρες

Δυνατότητα εφαρμογής για συνολική ποινή >2 ετών

- Αρκεί η ποινή-βάση [ενν. φυλάκιση] να μην υπερβαίνει τα 2 έτη
- Διάρκεια: έως 3.600 ώρες και πάντως 3 έτη

Ζητήματα χειροτέρευσης της θέσης του κατηγορουμένου

Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου [470 ΚΠΔ] επέρχεται [κατόπιν έφεσης, ενν., του κατηγορουμένου]:

- ❑ Εφόσον δεν μετατρέψει το β' βάθμιο δικαστήριο ποινή που πρωτόδικα είχε μετατραπεί [εκτός αν την αναστείλει]
- ❑ Εφόσον μετατρέψει το β' βάθμιο δικαστήριο ποινή που πρωτόδικα είχε ανασταλεί εν όλω κατ' άρθρο 99 παρ. 1 ΠΚ * το ανάστροφο δεν συνιστά χειροτέρευση
- ❑ Εφόσον το β' βάθμιο δικαστήριο καθορίσει μεγαλύτερο (συνολικό) ποσό μετατροπής
- Δεν επέρχεται, πάντως, χειροτέρευση αν αυξηθεί απλώς το καθ' ημέραν ποσό μετατροπής, χωρίς να αυξηθεί η ποινή φυλάκισης ή το συνολικό ποσό της μετατροπής.

Ζήτημα με χειροτέρευση

α' βαθμός

Αναστολή εν μέρει [100 ΠΚ / ήδη άρθρο 99 παρ. 5 ΠΚ]

Ανασταλτικό αποτέλεσμα έφεσης [497 παρ. 2 ΚΠΔ]

Έφεση
κατηγορουμένου

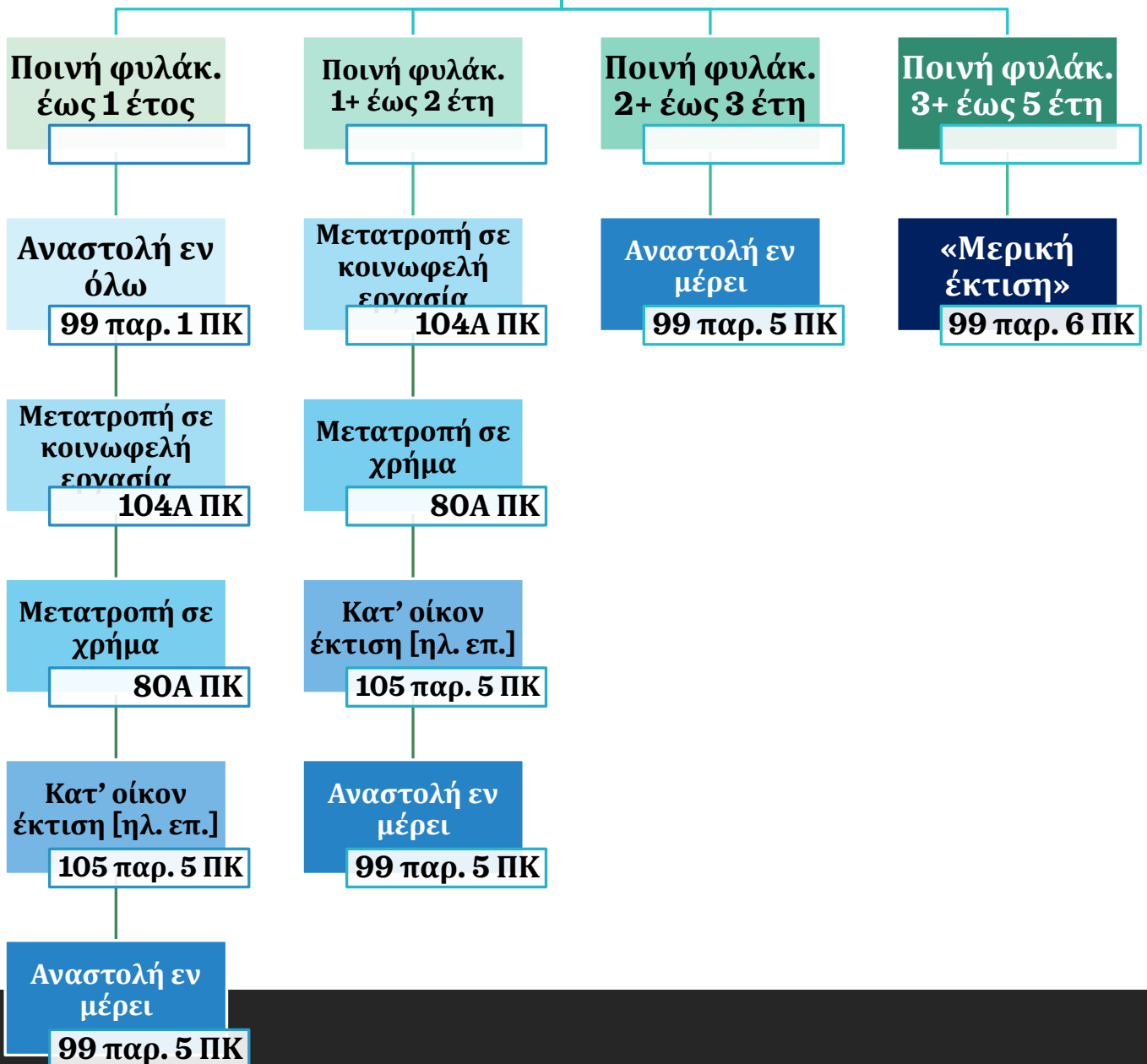
β' βαθμός

Μετατροπή (όλης) της ποινής κατ' άρθρο 80Α ΠΚ [αντί για αναστολή εν μέρει]

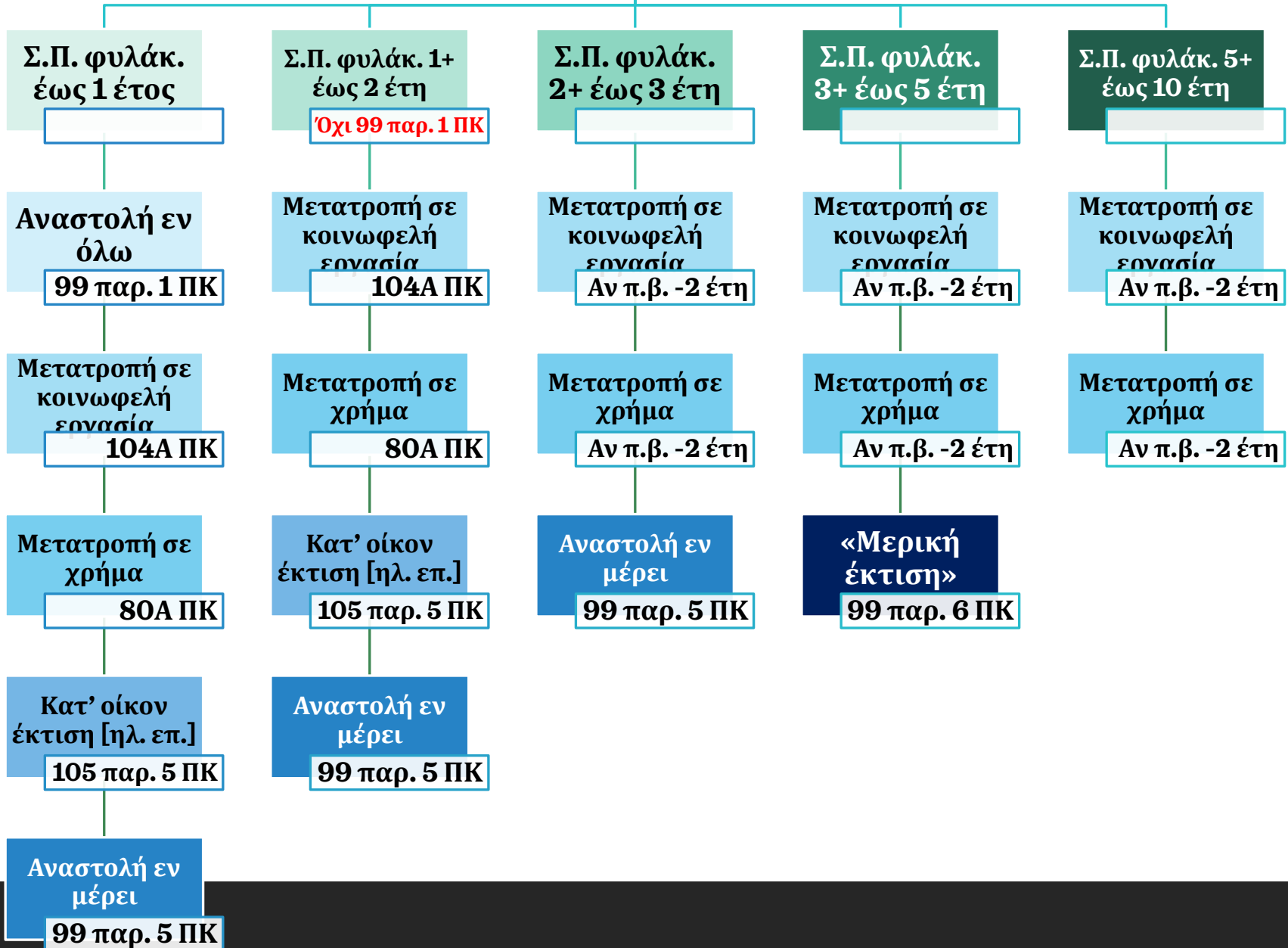
Η μετατροπή της όλης ποινής από το δικαστήριο δεν συνιστά χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου [εξάλλου, η ποινή δεν μπορεί να μετατραπεί εν μέρει μόνο, ήτοι ως προς το μη ανασταλέν τμήμα της]

Καταδικαστική απόφαση

Ένα αδίκημα

Συνολική ποινή

Κατάργηση αναστολής ισχύος διατάξεων Ποινικού Κώδικα σε σχέση με παροχή κοινωφελούς εργασίας [άρθρο 136γ' Ν. 5090/2024]

Άρθρο 98

Παροχή κοινωφελούς εργασίας

~~1. Αναστέλλεται η ισχύς των διατάξεων του Ποινικού Κώδικα, ο οποίος κυρώθηκε με τον ν. 4619/11.6.2019 (Α' 95), κατά το μέρος που προβλέπουν την παροχή κοινωφελούς εργασίας είτε ως κύρια ποινή είτε ως μετατροπή στερητικής της ελευθερίας ποινής ή χρηματικής ποινής:~~

~~2. Πλημμελήματα, που προβλέπονται σε διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, ο οποίος κυρώθηκε με τον ν. 4619/11.6.2019 (Α' 95), και απειλούνται με μοναδική ποινή την παροχή κοινωφελούς εργασίας, τιμωρούνται με χρηματική ποινή:~~

Από τις 23.2.2024 έως τις 30.4.2024 ίσχυσαν οι διατάξεις του νέου ΠΚ σχετικά με την παροχή κοινωφελούς εργασίας είτε ως κύρια ποινή είτε ως μετατροπή, υπό τη μορφή τους που προηγείται των επεμβάσεων του Ν. 5090/2024. Από την 1.5.2024, το μεν άρθρο 104Α ΠΚ ισχύει υπό την τροποποιημένη του μορφή, το δε άρθρο 105Α ΠΚ καταργείται.

Σε ισχύ (υπό την προηγούμενη μορφή του): από 23.2.2024

Καταργείται
από 1.5.2024

Άρθρο 105Α

Παροχή κοινωφελούς εργασίας

Ωστόσο πρόλαβε να ισχύσει για λίγο, και γι' αυτό θα εφαρμόζεται και στο μέλλον για τις πράξεις με χρόνο τέλεσης έως 30.4.2024.

1. Ο καταδικαζόμενος σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει συνολικά τα πέντε (5) έτη, μπορεί να δηλώσει προς το δικαστήριο ότι επιθυμεί να μετατραπεί το υπόλοιπο της ποινής του έως τον χρόνο της υπό όρο απόλυσης, κατά το επόμενο άρθρο, σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, αφού θα έχει εκτίσει πραγματικά το ένα δέκατο αυτής. Το Δικαστήριο, μετατρέπεται την ποινή, εν όλω ή εν μέρει, εκτός αν με ειδική αιτιολογία κρίνει ότι η βαρύτητα της πράξης, οι συνθήκες τέλεσής της και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του καταδικασθέντος, καθιστούν απολύτως αναγκαία την έκτιση της ποινής στο κατάστημα κράτησης για να αποτραπεί η τέλεση από αυτόν άλλων αντίστοιχης βαρύτητας εγκλημάτων.
2. Για τη μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, κάθε μήνας φυλάκισης αντιστοιχεί σε σαράντα (40) ώρες κοινωφελούς εργασίας, η οποία πρέπει να εκτελεστεί εντός του οριζόμενου στην προηγούμενη παράγραφο χρόνου.
3. Η μετατροπή δεν προϋποθέτει αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση.
4. Η παρ. 3 του άρθρου 81 ισχύει και στην περίπτωση αυτή. Αν η εργασία παρέχεται από εκείνον που καταδικάστηκε ελλιπώς ή πλημμελώς με δική του υπαιτιότητα, ο εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής, αφού λάβει υπόψη τη συχνότητα και σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεων από τον καταδικασθέντα, καθώς και τον βαθμό της υπαιτιότητάς του, μπορεί να προβεί σε έγγραφη προειδοποίηση εκείνου που καταδικάστηκε ή να εισαγάγει την υπόθεση στο δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής. Υπό τις προϋποθέσεις του προηγούμενου εδαφίου, και λαμβάνοντας υπόψη το τμήμα της ποινής που εκτίθηκε, το δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής μπορεί να διατάξει την έκτιση της φυλάκισης που επιβλήθηκε αφού αφαιρέσει την εκτιθείσα ποινή και τον χρόνο παροχής κοινωφελούς εργασίας υπολογίζοντας αυτόν σύμφωνα με την παρ. 2. Ο καταδικασθείς κλητεύεται υποχρεωτικά στη συνεδρίαση τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες πριν και μπορεί να παραστεί αυτοπροσώπως ή με συνήγορο.

Ευμενέστερη «διάταξη»

- Είναι νοητό άλλη διάταξη να εφαρμοστεί ως προς την απειλή ποινής [βλ. ΕιδΜΠΚ], άλλη ως προς την επιβολή της [βλ. ΓενΜΠΚ] και άλλη ως προς την έκτιση.
- Περαιτέρω, είναι νοητό άλλη διάταξη να εφαρμοστεί ως προς έναν θεσμό που διέπει την έκτιση (ή επιτρέπει τη μη έκτιση) της ποινής και άλλη διάταξη ως προς παρόμοιο (πλην διακριτό) θεσμό [π.χ. αναστολή εκτέλεσης της ποινής / μετατροπή της ποινής].
- Εντούτοις, δεν θα ήταν νοητό (κατ' ορθότερη εκδοχή) να διαχωρίζονται δύο κύριες ποινές που απειλούνται, π.χ., σωρευτικά στο πλαίσιο της ίδιας διάταξης [σαν να επρόκειτο για δύο διαφορετικές διατάξεις].

Παράδειγμα: 302 ΠΚ με χρόνο τέλεσης τον Δεκέμβριο του 2023 και χρόνο εκδίκασης τον Δεκέμβριο του 2024	Διατάξεις σε ισχύ κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης	Διατάξεις σε ισχύ από 23.2.2024 έως 30.4.2024	Διατάξεις σε ισχύ από 1.5.2024
Απειλούμενη ποινή [302 ΠΚ]	<u>3 μήνες-5 έτη φυλάκιση</u>		2-5 έτη φυλάκιση
Αναστολή εκτέλεσης της ποινής εν όλω [99 παρ. 1 ΠΚ]	<u>Μέχρι 3 έτη φυλάκιση [εφόσον δεν υπάρχει αμετάκλητη καταδίκη σε φυλάκιση άνω των 5 ετών]</u>		Μέχρι 1 έτος φυλάκιση [εφόσον δεν υπάρχει αμετάκλητη καταδίκη σε φυλάκιση άνω του 1 έτους]
Μετατροπή ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας [104Α ΠΚ]	Δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα [σε αναστολή / άρθρο 98 Ν. 4623/2019]	<u>Παρέχεται η σχετική δυνατότητα εφόσον η ποινή δεν υπερβαίνει τα 3 έτη φυλάκιση</u>	Παρέχεται η σχετική δυνατότητα εφόσον η ποινή δεν υπερβαίνει τα 2 έτη φυλάκιση
Μετατροπή ποινής σε χρήμα [80Α ΠΚ]	Δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα		<u>Παρέχεται η σχετική δυνατότητα εφόσον η ποινή δεν υπερβαίνει τα 2 έτη φυλάκιση</u>

Παράδειγμα: 302 ΠΚ με χρόνο τέλεσης τον Δεκέμβριο του 2023 και χρόνο εκδίκασης τον Δεκέμβριο του 2024	Διατάξεις σε ισχύ κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης	Διατάξεις σε ισχύ από 23.2.2024 έως 30.4.2024	Διατάξεις σε ισχύ από 1.5.2024
Μετατροπή υπολοίπου σε παροχή κοινωφελούς εργασίας [105Α ΠΚ]	Δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα [σε αναστολή / άρθρο 98 Ν. 4623/2019]	<u>Παρέχεται η σχετική δυνατότητα εφόσον η ποινή δεν υπερβαίνει τα 5 έτη φυλάκιση και εκτίθηκε το 1/10</u>	Δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα [κατάργηση με 136(α) Ν. 5090/2024]
Έκτιση ποινής στην κατοικία με ηλεκτρονική επιτήρηση [105 παρ. 5 ΠΚ]	Δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα		Δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα <u>Από 1.7.2024 Διατάσσεται η έκτιση ποινής που δεν υπερβαίνει τα 2 έτη φυλάκιση στην κατοικία, αν κριθεί πρόσφορη</u>
Αναστολή εκτέλεσης της ποινής εν μέρει [100 → 99 παρ. 5 ΠΚ]	<u>Διατάσσεται η έκτιση μέρους ποινής που δεν υπερβαίνει τα 3 έτη φυλάκιση [από 10 ημέρες έως 3 μήνες] εφόσον αυτή κριθεί απολύτως αναγκαία</u>		Διατάσσεται η έκτιση μέρους της ποινής [από 30 ημέρες έως 6 μήνες] εφόσον αυτή κριθεί αναγκαία
Μερική έκτιση της ποινής [99 παρ. 6 ΠΚ]	Δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα		<u>Διατάσσεται η έκτιση μέρους ποινής που υπερβαίνει τα 3 έτη φυλάκιση [από 1/5 έως 3/10] εφόσον κριθεί επαρκές</u>

Παράδειγμα: 20 Ν. 4139/2013 με χρόνο τέλεσης τον Ιούνιο του 2019 και χρόνο εκδίκασης τον Ιούνιο του 2024	Διατάξεις σε ισχύ κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης	Διατάξεις σε ισχύ από 1.7.2019 έως 30.4.2024	Διατάξεις σε ισχύ από 1.5.2024
Απειλούμενη ποινή [20 Ν. 4139/2013]	8-20 έτη κάθειρξη + χρηματική ποινή - 300.000 €	<u>8-15 έτη κάθειρξη + χρηματική ποινή - 300.000 €</u>	8-20 έτη κάθειρξη + χρηματική ποινή - 300.000 €
Μείωση ποινής επί συρροής ελαφρυντικών περιστάσεων [83, 85 ΠΚ]	2 έτη φυλάκιση κατ' ελάχιστον [83β' προϊσχΠΚ]	<u>6 μήνες φυλάκιση κατ' ελάχιστον [83γ' ΠΚ (μετά από άρ. 7 Ν. 4855/2021) και 85 παρ. 1γ' ΠΚ]</u>	2 έτη φυλάκιση κατ' ελάχιστον [83γ' ΠΚ μετά από άρ. 15 Ν. 5090/2024]
...
Μετατροπή ποινής σε χρήμα [80Α ΠΚ]	Ρητή απαγόρευση [82 παρ. 10 εδ. α' προϊσχΠΚ]	Δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα	<u>Παρέχεται η σχετική δυνατότητα εφόσον η ποινή δεν υπερβαίνει τα 2 έτη φυλάκιση</u>